

Sygn.akt III AUa 1130/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 maja 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Marek Szymanowski (spr.)

Sędziowie: SA Bożena Szponar - Jarocka

SA Alicja Sołowińska

Protokolant: Agnieszka Charkiewicz

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 17 maja 2017 r. w B.

sprawy z odwołania M. P.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

o umorzenie należności z tytułu nieopłaconych składek

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

od wyroku Sądu Okręgowego w Olsztynie IV Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 16 września 2016 r. sygn. akt IV U 1198/16

oddala apelację.

SSA Alicja Sołowińska SSA Marek Szymanowski SSA Bożena Szponar - Jarocka

Sygn. akt III AUa 1130/16

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 13.06.2016 r. znak(...)O. odmówił M. P. umorzenia należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność. W uzasadnieniu podano, iż decyzją warunkową z dnia 23.02.2015 r. wskazano, iż warunkiem umorzenia należności jest spłata zobowiązań niepodlegających umorzeniu w terminie 12 miesięcy od dnia uprawomocnienia się tejże decyzji. Skoro do dnia 28 marca 2016 r. płatnik nie uiścił kosztów egzekucyjnych należnych Urzędowi Skarbowemu w kwocie 236,70 zł to nie spełnił warunku umorzeniowego.

W odwołaniu od tejże decyzji ubezpieczony podniósł, iż w zakresie należności niepodlegających umorzeniu zawarł z organem rentowym układ ratalny który terminowo realizuje. Ani w decyzji warunkowej z dnia 23.02.2015 r. ani w innym pismach kierowanych do niego nie wskazano, iż warunkiem umorzenia jest spłata kosztów egzekucyjnych (nie podlegających umorzeniu) należnych Urzędowi Skarbowemu. Nie tylko nie znał wysokości tych kosztów ale nawet o nich nie wiedział. Koszty te natychmiast uiścił po otrzymaniu stosownej informacji (zawartej w zaskarżonej decyzji).

Wyrokiem z dnia 16 września 2016r. Sąd Okręgowy w Olsztynie zmienił zaskarżoną decyzję i umorzył w całości należności z tytułu składek wskazanych w tej decyzji tj. na ubezpieczenie społeczne za okres od 01.2007 r. do 02.2009

r. w łącznej kwocie 23.805,92 zł, na ubezpieczenie zdrowotne za okres od 01.2007 r. do 02.2009 r. w łącznej kwocie 9.564,25 zł oraz na Fundusz Pracy za okres od 01.2007 r. do 02.2009 r. w łącznej kwocie 2.164,13 zł

Sąd Okręgowy ustalił, iż płatnik M. P. dnia 15.01.2015 r. złożył wniosek o umorzenie nieopłaconych należności z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne, zdrowotne, Fundusz Pracy z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej za okres od 01.01.2007 r. do 28.02.2009 r. Podał, że działalność zlikwidował z dniem 31.08.2008 r. Organ rentowy po przeprowadzeniu stosownego postępowania związanego z rozpoznaniem wniosku w dniu 23.02.2015 r. decyzją wydaną na podstawie art. 1 ust. 8 ustawy z 09.11.2012 r. o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność określił, jakie należności według stanu na dzień 15.01.2015 r. umorzeniu i w wysokościach. Jednocześnie w punkcie II decyzji organ rentowy wskazał, iż warunkiem umorzenia w/w należności jest spłata należności nie podlegających umorzeniu. Należności z tytułu składek za okres od 1 stycznia 1999 r. nie objęta postępowaniem o umorzenie należy regulować w terminie 12 m-cy od dnia uprawomocnienia tejże decyzji wraz z odsetkami naliczonymi do dnia zapłaty włącznie zgodnie z zasadami określonymi w ustawie z dnia 13.10.1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych oraz wydanym na jej podstawie Rozporządzeniu RM z 18.04.2008 r. o systemie szczegółowych zasad i trybu postępowania w sprawach rozliczania składek, do których poboru jest zobowiązany ZUS (Dz.U. z 2008 r. Nr 78, poz. 465 ze zm.). Organ rentowy nie określił rodzaju należności niepodlegających umorzeniu oraz ich wysokości (tj. składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych oraz na Fundusz Emerytur Pomostowych, należnych od tych składek odsetek za zwłokę, opłat prolongacyjnych, kosztów upomnienia, opłat dodatkowych, a także kosztów egzekucyjnych naliczonych przez dyrektora oddziału Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, naczelnika urzędu skarbowego).

Decyzja ta uprawomocniła się w dniu 28 marca 2015 r. Termin na spłacenie należności niepodlegających abolicji minął zatem z dniem 28.03.2016 r.

Na kwotę należności niepodlegających abolicji – strony zawarły układ ratalny, który ubezpieczony realizuje terminowo. Układ ratalny nie obejmuje (i nie mógł obejmować) kosztów egzekucyjnych (nie podlegających umorzeniu) należnych naczelnikowi Urzędu Skarbowego, o których mowa w art. 1 ust. 10 przedmiotowej ustawy.

Ubezpieczony do dnia 28.03.2016 r. nie został poinformowany o wysokości tych kosztów oraz konieczności ich uiszczenia. Uiszczył je niezwłocznie po otrzymaniu zaskarżonej decyzji (bezsporne, dokumenty w aktach ZUS, zeznania ubezpieczonego k. 11v).

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy uznał odwołanie za zasadne. Sąd przypomniał, iż celem powołanej ustawy, aktualnie już nieobowiązującej, był zamiar zniwelowania barier finansowych dla małych i średnich przedsiębiorców na rynku, szczególnie tym znajdującym się w trudnej sytuacji finansowej poprzez umożliwienie uzyskania umorzenia składek na własne ubezpieczenia społeczne, na ubezpieczenie zdrowotne i na Fundusz Pracy, oraz odsetek za zwłokę i pozostałych powstałych kosztów (w tym kosztów egzekucyjnych). Zakresem ustawy zostały objęte wszystkie osoby prowadzące pozarolniczą działalność, które w okresie od dnia 1 stycznia 1999 r. do dnia 28 lutego 2009 r. podlegały obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym oraz wypadkowemu, z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności i nie opłaciły należnych z tego tytułu składek (por. uzasadnienie do ustawy, druk nr 382, Sejm VII kadencji). Postępowanie w tym przedmiocie, w świetle kształtu nałożonych na osoby uprawnione obowiązków, przybrało przy tym charakter „dwuetapowy”, skorelowany każdorazowo z odpowiednimi czynnościami organu rentowego.

W pierwszej „fazie” Zakład Ubezpieczeń Społecznych - na wniosek osoby uprawnionej złożony w terminie 24 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy (art. 1 ust. 4) - wydawał decyzję określającą warunki umorzenia, w której ustalał kwoty należności, o których mowa w ust. 1 i 6, z wyłączeniem kosztów egzekucyjnych (art. 1 ust. 8). Umorzeniu mogły podlegać należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne oraz należne od nich odsetki za zwłokę, opłaty prolongacyjne, koszty upomnienia, opłaty dodatkowe, a także koszty egzekucyjne (art. 1 ust. 1), a ich skutkiem było umorzeniem nieopłaconych składek na ubezpieczenie zdrowotne i na Fundusz Pracy oraz analogicznych obciążeń pochodnych za ten sam okres (art. 1 ust. 6). Warunkiem umorzenia powyższych należności było przy tym - zgodnie

z art. 1 ust. 10 ustawy - nieposiadanie na dzień wydania decyzji, o której mowa w ust. 13 pkt 1, niepodlegających umorzeniu składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych oraz na Fundusz Emerytur Pomostowych, za okres od dnia 1 stycznia 1999 r., do opłacenia których zobowiązana jest osoba prowadząca pozarolniczą działalność oraz należnych od tych składek odsetek za zwłokę, opłat prolongacyjnych, kosztów upomnienia, opłat dodatkowych, a także kosztów egzekucyjnych naliczonych przez dyrektora oddziału Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, naczelnika urzędu skarbowego lub komornika sądowego. Powyższe korespondowało ze wskazanymi już założeniami ustawy abolicyjnej obejmującej swoim zakresem jedynie należności składkowe na własne ubezpieczenie osób prowadzących pozarolniczą działalność, a wyłączające inne należności powstałe w związku z prowadzoną działalnością, jak przykładowo składki należne za pracowników, podlegające finansowaniu ze środków płatnika składek. Niepodlegające umorzeniu należności winny przy tym zostać - zgodnie z art. 1 ust. 11 - spłacone w terminie 12 miesięcy od dnia uprawomocnienia się decyzji wydanej na podstawie ust. 8. Spełnienie warunku nastąpi także wówczas, gdy należności nie podlegające umorzeniu zostaną rozłożone na raty na warunkach ogólnych i spłacone w ramach udzielonego układu ratalnego, który musi zostać zawarty nie później niż w ciągu 12 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy, natomiast spłata zobowiązań może zostać rozłożona na raty realizowane w terminach wykraczających poza ten okres.

Upływ powyższego dwunastomiesięcznego terminu zobowiązywał natomiast organ rentowy do przystąpienia do drugiego „etapu” postępowania, zweryfikowania wykonania powyższego obowiązku i w efekcie wydania drugiej decyzji, odpowiednio:

- o umorzeniu należności, o których mowa w ust. 1 i 6 - po spełnieniu warunku, o którym mowa w ust. 10, z uwzględnieniem ust. 7, 11 i 12, lub;

- odmowie umorzenia należności, o których mowa w ust. 1 i 6 - w przypadku niespełnienia warunku, o którym mowa w ust. 10, z uwzględnieniem ust. 7, 11 i 12 (art. 1 ust. 13 ustawy).

W niniejszej sprawie organ rentowy wydał decyzję warunkową w tym zakresie w dniu 23 lutego 2015 r. określając wysokość należności podlegających umorzeniu na dzień złożenia wniosku na poszczególne fundusze wraz ze zobowiązaniami ubocznymi (odsetki, koszty upomnienia). Ich wysokość ani czasookres ich ustalenia nie pozostawał w niniejszej sprawie sporny. Problem w tym, iż wskazana decyzja zawierała w punkcie II stanowiący odwzorowanie treści art. 1 ust. 10 i 11 ustawy ogólnie określony warunek uzależniający umorzenie określonych w punkcie I decyzji należności od spłaty należności niepodlegających umorzeniu w terminie 12 miesięcy od uprawomocnienia się przedmiotowej decyzji. Decyzja nie wskazywała wysokości należności niepodlegających umorzeniu w zakresie kosztów egzekucyjnych należnych Naczelnikowi Urzędu Skarbowego

Tymczasem Sąd Okręgowy zauważył, że w orzecznictwie przyjmuje się, iż Zakład Ubezpieczeń Społecznych w decyzji wydanej na podstawie art. 1 ust. 8 ustawy abolicyjnej (decyzji warunkowej) obowiązany jest wskazać kwoty podlegających umorzeniu należności i określić wszystkie warunki, jakie musi spełnić ubezpieczony, aby w przyszłości uzyskać decyzję o umorzeniu niezapłaconych należności. Innymi słowy „musi zostać tam wskazana kwota niepodlegających umorzeniu składek za okres od 1 stycznia 1999 r., do których opłacenia jest obowiązany wnioskodawca wraz z wszelkimi kosztami dodatkowymi, wymienionymi w ustawie” (por. wyrok Sąd Apelacyjny w Łodzi w wyroku z dnia 8 października 2015 r. III AUA 147/15 (Legalis); z dnia 26 lutego 2016 r. III AUa 823/15 (Legalis); wyrok SA W Gdańsku w z dnia 10 grudnia 2014 r. przez Sąd Apelacyjny w Gdańsku (III AUA 671/14; Legalis);

Stanowisko te można uznać zdaniem Sądu Okręgowego za zbyt restrykcyjne w zakresie kosztów egzekucyjnych należnych od Naczelnika Urzędu Skarbowego (które zgodnie z art. 1 ust. 10 wymagają spłaty w terminie 12 miesięcy od daty uprawomocnienia się decyzji warunkowej) gdyż na dzień wydania decyzji warunkowej organowi rentowemu nie są znane (i nie mogą być znane) te koszty zarówno w części obejmującej koszty egzekucyjne podlegające umorzeniu (art. 1 ust. 6) jak i koszty egzekucyjne nie podlegające umorzeniu (art. 1 ust. 10). Informacje o wysokościach tych kosztów są znane jedynie naczelnikowi Urzędu Skarbowego. Za bardziej słuszne Sąd Okręgowy uznał stanowisko Sądu

Apelacyjny w Gdańsku – wyrażone w wyrokach z dnia 8 marca 2016 r. III AUa 1693/15 i z dnia 6 kwietnia 2016 r. III AUa 1789/15, który zdaje się wskazywać, iż ubezpieczony po wydaniu decyzji warunkowej musi mieć jasność w zakresie gdzie, komu i w jakiej wysokości należy uiścić kwoty o których mowa w art. 1 ust. 10 w zakresie kosztów egzekucyjnych naliczonych naczelnika Urzędu Skarbowego bądź przez komornika.

Stanowisko to staje się jasne i wskazuje tylko na pozorną sprzeczność pomiędzy obiema grupami orzeczeń jeśli weźmie się pod uwagę fakt, iż w zakresie (wysokości) należności niepodlegających umorzeniu ograniczonych do składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych oraz na Fundusz Emerytur Pomostowych, należnych od tych składek odsetek za zwłokę, opłat prolongacyjnych, kosztów upomnienia, opłat dodatkowych, a także kosztów egzekucyjnych naliczonych przez dyrektora oddziału Zakładu Ubezpieczeń Społecznych organ rentowy posiada wiedzę już w momencie wydania decyzji warunkowej (i dlatego powinien je wyraźnie wskazać w tejże decyzji). Jednakże w zakresie należności niepodlegających umorzeniu naliczonych przez naczelnika Urzędu Skarbowego bądź przez komornika informację może uzyskać dopiero po zwróceniu się do wspomnianych instytucji (po wydaniu decyzji warunkowej). Oczywiście można też z powodzeniem wywodzić iż wysokość tych ostatnich kosztów winien organ rentowy ustalić przed wydaniem decyzji warunkowej tak aby zostały w niej ujawnione.

Bez względu na to, który pogląd zostanie przyjęty w niniejszej sprawie zauważyć należy zdaniem Sądu I instancji, że wysokość należności przypadających od naczelnika Urzędu Skarbowego nie zostały określone ani w decyzji warunkowej z dnia 23.02.2015 r. ani nie zostały zakomunikowane ubezpieczonemu do dnia 28 marca 2016 r. (w tym dniu upływał termin ostatecznej spłaty tych należności – termin 12 miesięcy od dnia uprawomocnienia się decyzji warunkowej)

Co prawda w aktach sprawy (k. 16 akt ZUS) znajduje się pismo Naczelnika US wskazujące na wysokość nieopłaconych kosztów z tego tytułu (87,70 zł) to jednak pismo to nie zostało zaadresowane do wiadomości płatnikowi. Nadto fakt przesłania pisma organu rentowemu do ubezpieczonego z dnia 16 maja 2016 r. o możliwości zapoznania się z aktami nie mógł nic w sprawie zmienić skoro nastąpiło to po ustawowym terminie do uiszczenia tych należności (do dnia 28.03.2016 r.).

W konsekwencji powyższych rozważań Sąd Okręgowy wskazał, iż skoro o obowiązku uiszczenia tej należności i o jej wysokości wymieniony dowiedział się dopiero z zaskarżonej decyzji to dopiero od tego momentu biegł dla niego termin do jej uiszczenia. Nadto biorąc pod uwagę fakt, iż należność tę wymieniony uiścił (w terminie) to należało zmienić zaskarżoną decyzję w kierunku wskazanym w sentencji wyroku.

W tym ostatnim aspekcie należy wskazać, iż w judykaturze w odniesieniu do spraw z zakresu ubezpieczeń społecznych panuje zgodny pogląd iż sąd ubezpieczeń społecznych ocenia legalność decyzji organu rentowego według stanu rzeczy istniejącego w chwili jej wydania. Wynika to z istoty postępowania w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, w którym sąd dokonuje kontroli wyłącznie tych rozstrzygnięć o prawach i obowiązkach stron stosunku ubezpieczenia społecznego, które zostały uprzednio podjęte przez organ rentowy. Wprawdzie kontrola ta ma wymiar pełny i wszechstronny (w przeciwieństwie do kontroli sprawowanej przez sądownictwo administracyjne), a jednym z jej instrumentów jest możliwość prowadzenia przez sąd ubezpieczeń społecznych postępowania dowodowego na zasadach przewidzianych w Kodeksie postępowania cywilnego, to jednak rozstrzygnięcie sprawy przez sąd ubezpieczeń społecznych (po przeanalizowaniu na nowo wszelkich okoliczności faktycznych i prawnych) musi odnosić się do przedmiotu objętego treścią decyzji organu rentowego. Innymi słowy, zakres kognicji sądu ubezpieczeń społecznych jest ściśle uzależniony od tego, co było przedmiotem rozstrzygnięcia organu rentowego. W świetle powyższych uwag mogłoby się wydawać iż zaskarżona decyzja jest prawidłowa skoro na dzień jej wydania wymieniony nie uiścił należności niepodlegających umorzeniu przypadających naczelnikowi Urzędu Skarbowemu.

Jednakże w drodze wyjątku od tej zasady orzecznictwo dopuszcza jednak możliwość uwzględniania przez sąd okoliczności niebędących przedmiotem decyzji organu rentowego. Taka możliwość wchodzi w rachubę wówczas, gdy podstawa faktyczna rozstrzygnięcia zawartego w wyroku sądu dotyczy „okoliczności pewnych”. Wydanie w takiej

sytuacji wyroku prowadzi do swoistego „skrócenia procedury” i jest podyktowane względami ekonomii procesowej. Eliminuje konieczność wystąpienia do organu rentowego przez osobę uprawnioną z kolejnym - tym razem zasadnym - wnioskiem o świadczenie niewątpliwie należne (wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 4 lipca 2000 r., II UKN 55/00, OSNAPIUS 2002 nr 2, poz. 49; z dnia 18 kwietnia 2001 r., II UKN 335/00, OSNP 2003 nr 1, poz. 19; z dnia 20 maja 2004 r., II UK 395/03, OSNP 2005 nr 3, poz. 43; z dnia 25 stycznia 2005 r., I UK 152/04, OSNP 2005 nr 17, poz. 273 i z dnia 2 sierpnia 2007 r., III UK 25/07, OSNP 2008 nr 19-20, poz. 293; OSP 2009 nr 4, poz. 45, z glosą R. Babińskiej-Góreckiej). W tym kontekście trudno zgodzić się z tezą o potrzebie zwrotu akt organowi rentowemu do uzupełnienia bądź uchylania decyzji i przekazywania organowi rentowemu sprawy do ponownego rozpoznania (do czego uprawniony jest jedynie Sad II instancji) gdy przesłanka umorzenia należności ziściła się w toku postępowania przed Sądem I instancji (uiszczenie kosztów egzekucyjnych należnych naczelnikowi Urzędu Skarbowemu) i fakt ten nie budzi wątpliwości. Byłoby to nieuzasadnione względami ekonomii procesowej mnożenie postępowań przed wspomnianym organem a w dalszej kolejności - sądami ubezpieczeń społecznych.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. wywiódł apelację od tego wyroku zaskarżając go w całości i zarzucając mu naruszenie prawa materialnego, tj. art. 1 ust. 1, ust. 6, ust. 8 i ust. 10-11 ustawy z dnia 9 listopada 2012 roku o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność (Dz. U., poz. 1551) poprzez błędne uznanie, że płatnik składek spełnił wszystkie niezbędne warunki do umorzenia należności z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenia społeczne, zdrowotne oraz Fundusz Pracy za okres od 01.2007 r. do 02.2009 r.

Wskazując na powyższe apelacja wnosiła o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja podlegała oddaleniu

Przede wszystkim należało zauważyć, iż apelacja nie formułuje zarzutów obrazy prawa procesowego, a jak wiadomo w orzecznictwie sądowym dominuje pogląd, iż Sąd odwoławczy rozpoznający apelację związany jest zarzutami prawa procesowego, za wyjątkiem nieważności postępowania, którą w granicach zaskarżenia uwzględnić winien z urzędu. Z urzędu uwzględnia również stwierdzone przez siebie naruszenie prawa materialnego (por. uchwała Sądu Najwyższego 7 sędziów - zasada prawna z dnia 31 stycznia 2008 r. III CZP 49/07 OSNC 2008/6/55, Prok.i Pr.-wkł. 2009/6/60, Biul.SN 2008/1/13, Wspólnota 2008/7/44). Przypomnieć wypada w tym względzie, iż za naruszanie prawa materialnego Sąd Najwyższy przyjmuje również zastosowanie przepisów prawa materialnego do niewystarczająco precyzyjnie ustalonego stanu faktycznego (por. w tym zakresie: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 listopada 2011 r. I UK 164/11, LEX nr 1135989, wyrok z dnia 29 listopada 2002 r., IV CKN 1532/00, LEX nr 78323, postanowienie z dnia 11 marca 2003 r., V CKN 1825/00, Biuletyn SN-Izba Cywilna 2003 nr 12). Odnosząc powyższe do sprawy niniejszej stwierdzić należy, iż po pierwsze brak zarzutów obrazy prawa procesowego w apelacji skutkować musi przyjęciem stanu faktycznego ustalonego przez Sąd Okręgowy jako stanu ustalonego niewadliwie. Po drugie jak wcześniej wspomniano tylko nieważność postępowania Sąd Apelacyjny bierze pod uwagę z urzędu, nie jest zaś uprawniony do samodzielnego poszukiwania czy tworzenia zarzutów procesowych, które ewentualnie w danej sprawie można by postawić Sądowi pierwszej instancji. W konsekwencji zatem sformułowania jedynie zarzutu naruszenia prawa materialnego Sąd Apelacyjny za podstawę swego orzeczenia przyjmuje stan faktyczny ustalony przez Sąd Okręgowy, w świetle którego w decyzji warunkowej w przedmiocie umorzenia 2015 r. decyzją wydaną na podstawie art. 1 ust. 8 ustawy z 09.11.2012 r. o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność organ nie określił jak konkretne należności nie podlegają umorzeniu i powinny w związku z tym zostać uregulowane w terminie 12 m-cy od dnia uprawomocnienia tejże decyzji. Dalszym konkretnym ustaleniem Sądu Okręgowego mającym znacznie dla rozstrzygnięcia było to, iż w zakresie należności niepodlegających abolicji – strony zawarły układ ratalny, który ubezpieczony realizuje terminowo. Układ ratalny nie obejmował kosztów egzekucyjnych należnych naczelnikowi Urzędu Skarbowego o których mowa w art. 1 ust. 10 przedmiotowej ustawy – które powinien uiścić ubezpieczony. W chwili wydania decyzji warunkowej koszty te nie były znane, a ubezpieczony do dnia 28.03.2016 r. czyli do upływu 12 miesięcznego terminu do ich uiszczenia - nie

został poinformowany o wysokości tych kosztów oraz konieczności ich uiszczenia. Jednocześnie ubezpieczony uścił je niezwłocznie po otrzymaniu zaskarżonej decyzji (bezsporne, dokumenty w aktach ZUS, zeznania ubezpieczonego k. 11v).

Zasadniczo trzeba zaważyć, iż wykładnia przepisów ustawy z dnia 9 listopada 2012 r. o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność (Dz. U. z 2012 r., poz. 1551) nastrocza problemy, na które natrafił i Sąd Okręgowy w niniejszej sprawie, sprowadzające się przede wszystkim do zakresu obowiązku organu rentowego wydającego decyzję warunkową o umorzeniu, w szczególności czy musi on określać w tej decyzji szczegółowo należności nie podlegające umorzeniu, a które bezwzględnie ubezpieczony musi uścić w terminie 12 miesięcy od uprawomocnienia się decyzji.

Prawdą jest, iż z literalnego brzmienia nie wynika obowiązek wskazania konkretnych kwot należności nie podlegających umorzeniu, obowiązek taki da się bowiem wyraźnie wyprowadzić jedynie w stosunku do należności umarżanych (art. 1 ust. 8 w z. z ust. 1 i 6 ustawy). Nie oznacza to jednak, iż na organie rentowym nie ciąży żadne obowiązki w zakresie konkretyzacji należności umorzeniu nie podlegających, jakie ma spełnić ubezpieczony ubiegający się o umorzenie. Poza sporem winny być bowiem 2 kwestie:

Po pierwsze art. 1 ust. 8 ustawy nakłada na organ rentowy określenie w decyzji warunków umorzenia, a sam fakt, iż nie wskazano w tym przepisie obowiązku wskazania kwot nie musi świadczyć o braku takiego obowiązku, lecz być skutkiem pragmatyzmu ustawodawcy mającego świadomość, iż w chwili wydawania decyzji warunkowej sam organ rentowy nie będzie w stanie określić kwot należności nie podlegających umorzeniu. Można zatem z tego przepisu w powiązaniu z zasadami dobrej administracji (good governance) oraz zasadą zaufania obywatela do organu (art. 8 k.p.a.) i zasadą informowania (art. 9 k.p.a.) wyprowadzić wniosek, iż jeżeli organ rentowy w chwili wydawania decyzji warunkowej ma możliwość ustalenia kwot należności nie podlegających umorzeniu, to powinien takie kwoty choćby jaką egzemplifikację wymienić.

Po drugie z istoty konstrukcji warunku jak instytucji prawnej należy wyprowadzić wniosek, iż skuteczne obwarowanie czegoś warunkiem wymaga określenia tego warunku na tyle konkretnie aby spełnienie tego warunku było możliwe. Nie chodzi tu oczywiście o możliwość w postaci posiadania środków na spłatę określonej należności, ale na takim określeniu warunku, aby ubezpieczony wiedział jakie skonkretyzowane w decyzji lub w okresie późniejszym zachowanie jest od niego oczekiwane. W przypadku warunku jakim jest spłata należności koniecznym wydaje się – jeżeli w decyzji nie wskazano kwot jakie ma uścić - przynajmniej jeden raz wskazanie mu kwot tych należności przed upływem 12-miesięcznego terminu od uprawomocnienia się decyzji warunkowej, aby miał on realną możliwość spełnienia takiego warunku. Prawdą jest, iż przepisy prawa ubezpieczeń należy wkładać w sposób ścisły, ale z faktu tego tym bardziej można wyprowadzić wniosek, iż organ rentowy je stosujący powinien również ściśle określać obowiązki ubezpieczonego, jeżeli określa je w jakiegokolwiek decyzji, zwłaszcza warunkowej. Trzeba też patrząc systemowo zauważyć, iż ubezpieczeni są traktowani przez ustawodawcę w sposób szczególny i uprzywilejowany o czym świadczy szereg przywilejów procesowych ukrytych w postępowaniu odrębnych w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych (art. 459 i n k.p.c.) czy też w zakresie zwolnienia od kosztów sądowych (art. 36 i 96 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych Dz.U.2016.623.j.t.). Fakt ten również i na gruncie prawa materialnego musi mieć znaczenie, co powinno oznaczać, iż przywołana na gruncie ustawy konstrukcja warunku nie powinna być bardziej restrykcyjna, jeżeli ustawodawca z jakichś względów wyraźnie tego nie postanowi - niż konstrukcja warunku w stosunkach cywilnoprawnych. W tych drugich jak wiadomo w świetle art. 94 k.c. warunek niemożliwy, jak również warunek przeciwny ustawie lub zasadom współżycia społecznego pociąga za sobą nieważność czynności prawnej, gdy jest zawieszający; uważa się za niezastrzeżony, gdy jest rozwiązujący. Uprawniony jest zatem tym bardziej wniosek, iż organ rentowy wydając w stosunku do ubezpieczonego decyzję warunkową, uzależniającą umorzenie zobowiązań publicznoprawnych od spłaty należności niepodlegających umorzeniu, powinien należności te na tyle sprecyzować w decyzji lub w okresie późniejszym, aby warunek zawarty w decyzji był możliwy do spełnienia. Minimum w tym zakresie powinno być co najmniej jednorazowe wezwanie ubezpieczonego do spłaty tych należności w

okresie poprzedzającym upływ terminu wynikającego z decyzji warunkowej – jeżeli w decyzji warunkowej należności tej kwotowo nie wskazano.

W tym stanie rzeczy Sąd Apelacyjny na zasadzie art. 385 k.p.c. apelację organu rentowego oddalił.